

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของนักเรียนโรงเรียนกีฬาสังกัดสถาบันการพลศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ หลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันการพลศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอเรียงลำดับ ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
 ความหมายของความคาดหวัง
 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก
3. ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา
4. การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
5. แนวคิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. คุณสมบัติ บทบาท หน้าที่ครูที่ปรึกษา
7. กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน นักศึกษา
8. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา
9. คุณสมบัติของอาจารย์ผู้ให้คำปรึกษา
10. ความสำคัญ หน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา
11. แนวปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา
12. เครื่องมือและข้อมูลของอาจารย์ที่ปรึกษา
13. โรงเรียนกีฬา จังหวัดอ่างทอง สังกัด กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
14. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอ่างทอง
15. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - งานวิจัยในประเทศ
 - งานวิจัยนอกประเทศ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

ความหมายของความคาดหวัง

ความคาดหวังเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีชีวิตชีวา มีแรงผลักดันและจูงใจให้เกิดพฤติกรรม เนื่องจากความคาดหวังเป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะให้สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นกับตนเองหรือคนรอบข้างในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ Victor Vroom (1970) เจ้าของทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) กล่าวถึงความหมายของความคาดหวัง หรือ Expectation ว่าเป็นความต้องการหรือการรับรู้ถึงความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จในเป้าหมาย โดยอาจเป็นความคาดหวัง/ความต้องการในเรื่องทั่วไป (General Expectancies) หรืออาจเป็นความคาดหวัง/ความต้องการเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Specific Expectancies) (สุริย์ กาญจนวงศ์, 2542) สอดคล้องกับแนวคิดของ พิสิฐ มหามงคล (2546) ที่กล่าวถึงความคาดหวังในแนวทางการศึกษาทางจิตวิทยาว่า หมายถึงความรู้สึก ความต้องการ แรงจูงใจ ความเชื่อ ทศนคติและค่านิยม ที่จะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลเกิดพฤติกรรมตามทิศทางที่ตั้งเป้าหมายไว้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความหมายของความคาดหวัง เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก การรับรู้ การตีความ การมุ่งหวัง การคาดการณ์ต่อเหตุการณ์ที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่การแสดงท่าทีหรือการปฏิบัติตามแนวทางที่จะทำให้อะไรที่ต้องการนั้นเกิดขึ้นจริง (ชิษณุกร พรภาณวิชัย, 2540; นवलจันทร์ เพิ่มพูนรัตนกุล และ สมลักษณ์ เพชรช่วย, 2540; ชานี แซ่ตั้ง, 2547; พิกุล ทวีพิโยช, 2550) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการ ความรู้สึก การรับรู้ การคาดการณ์ ถึงสิ่งที่คุณปรารถนาจะเป็นหรือจะได้อะไรในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวังของ Victor ได้อธิบายถึงความคาดหวังว่า เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นได้หากได้รับรู้ถึงคุณค่าของผลที่จะได้รับจากความพยายามที่ได้ลงมือลงแรงไป (หลุยส์ จำปาเทศ, 2533) เช่น ถ้าขยันอ่านหนังสือ จะสอบได้เกรด A โดยเกรด A เป็นความคาดหวัง จูงใจให้เรียนขยันอ่านหนังสือ ดังนั้นความคาดหวังจึงมีความสัมพันธ์กับการกระทำและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ หากยึดหลักการในทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) การอธิบายองค์ประกอบของความคาดหวังสามารถพิจารณาได้จากความต้องการที่บุคคลปรารถนาจะได้รับการตอบสนอง ซึ่งความคาดหวังและความต้องการไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากหากบุคคลเกิดความต้องการแล้ว ความคาดหวังก็จะตามมาพร้อมกับการ

แสดงพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2541) ดังนั้นความคาดหวังจึงสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีความต้องการ (พวงเพชร วัชรอยู่, 2552) ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับเนื้อหา (Content Theories) คือ แนวคิดที่อธิบายถึงความต้องการหรือความคาดหวังภายในบุคคล ได้แก่

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of needs theory) ของ Abraham Maslow ซึ่งกล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ว่ามีลักษณะเป็นความต้องการตามลำดับขั้น จากระดับต่ำที่สุดไปยังระดับสูงที่สุด 5 ชั้น ดังนี้

- ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น
- ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Safety Needs) เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน
- ความต้องการการยอมรับ (Acceptance Needs) เช่น การให้และได้รับซึ่งความรัก การเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ การได้รับการยอมรับ การได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น
- ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) เช่น การได้รับความเคารพนับถือ การมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น
- ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self- Actualization Need) เช่น การทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ การทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง บนพื้นฐานของการมีศีลธรรม มีความสร้างสรรค์ ตลอดจนยอมรับความจริงโดยปราศจากอคติ

ทฤษฎีERG (ERG Theory) ของ Clayton Alderfer ได้กล่าวถึงความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่อาจเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน 3 ประการ ดังนี้

- ความต้องการเพื่อความอยู่รอด (Existence Needs: E) เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น
- ความต้องการมีสัมพันธภาพ (Relatedness Needs: R) เช่น การมีมิตรภาพที่ดีกับผู้อื่น การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น
- ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs (G) เช่น การประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับและยกย่อง เป็นต้น

ทฤษฎีความต้องการความสำเร็จ (Achievement Motivation Theory) ของ David McClelland ได้อธิบายความต้องการของมนุษย์ว่าเป็นความต้องการเพื่อความสำเร็จ 3 ประการ ดังนี้

- ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement: nAch) เช่น การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา กำหนดเป้าหมาย มองหาสิ่งที่ดีเลิศ เป็นต้น

- ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation: nAff) เช่น การให้บุคคลอื่นชอบตน การสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในสังคม เป็นต้น

- ความต้องการอำนาจ (Need for power: nPow) เช่น ต้องการได้รับความเคารพนับถือจากผู้อื่น เป็นต้น

ทฤษฎีสองปัจจัย (Two-Factor Theory) ของ Frederick Herzberg ซึ่งกล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ 2 ปัจจัย ดังนี้

- ปัจจัยจูงใจ (Motivator factors) เช่น การสัมฤทธิ์ผล การยอมรับนับถือจากผู้อื่น การได้ทำหรือรับผิดชอบในสิ่งที่ตนสนใจ การมีโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้า เป็นต้น

- ปัจจัยอนามัย (Hygiene Factors) เช่น ความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การได้รับสิ่งตอบแทน ความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่และสถานภาพ

ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการ (Process Theories) คือ แนวคิดที่อธิบายกระบวนการคิดของบุคคลที่ส่งผลต่อความคาดหวัง ได้แก่

ทฤษฎีความเสมอภาค (Equity Theory) ของ Stacy Adams ได้อธิบายความ

คาดหวังของบุคคลว่าเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ตนได้ลงมือลงแรงทำและผลลัพธ์ที่ได้รับกับสิ่งที่คนอื่นทำและผลลัพธ์ที่คนอื่นได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความคาดหวังในลักษณะ ดังนี้

- ถ้าบุคคลรู้สึกว่าตนได้รับผลตอบแทนที่ไม่เท่าเทียมกับผู้อื่น ในลักษณะที่น้อยกว่า จะทำให้เกิดความไม่พอใจ และจะลดความคาดหวังต่อสิ่งนั้นๆ ลง

- ถ้าบุคคลรู้สึกว่าตนได้รับผลตอบแทนที่ไม่เท่าเทียมกับผู้อื่น ในลักษณะที่มากกว่า จะทำให้เกิดความพึงพอใจ และลงมือลงแรงมากขึ้น เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความคาดหวังกับผลลัพธ์ที่ได้

- ถ้าบุคคลรู้สึกว่าตนได้รับผลตอบแทนเท่าเทียมกับผู้อื่น จะทำให้ได้เกิดความพึงพอใจ และจะคาดหวังต่อสิ่งนั้นในระดับเดิมต่อไป

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) คือ แนวคิดที่อธิบายความคาดหวังของบุคคลจากสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการวางเงื่อนไข ได้แก่

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) ของ Ivan Pavlov โดยได้กล่าวถึงความคาดหวังของบุคคลว่าเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ในลักษณะ ดังนี้

- เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการตอบสนองโดยธรรมชาติ จะมีการตอบสนองโดยอัตโนมัติ เช่น เมื่อได้ยินคำชมเชย มักจะทำให้บุคคลเกิดความคาดหวังว่าจะได้รับบ้าง
- เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าที่ไม่ได้ทำให้เกิดการตอบสนองโดยธรรมชาติ จะไม่มีปฏิกิริยาตอบสนอง เช่น เห็นประกาศเนียบัตรที่ไม่ใช่ของตนมักจะไม่เกิดความรู้สึกใดๆ
- แต่เมื่อนำสิ่งเร้าทั้ง 2 รูปแบบข้างต้นมาเข้าคู่กัน โดยให้สิ่งเร้าที่ไม่ได้ทำให้เกิดการตอบสนองโดยธรรมชาติก่อน แล้วตามด้วยสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการตอบสนองโดยธรรมชาติ จะทำให้บุคคลเรียนรู้ว่า หากต้องการได้ในสิ่งที่คาดหวัง (เช่น คำชมเชย) ต้องได้เห็นหรือได้สิ่งที่ถูกวางเงื่อนไขนั้นมาก่อน(วุฒิมัธยม)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบเสริมแรง (Reinforcement Conditioning Theory) ของ B.F. Skinner กล่าวถึงการเกิดความคาดหวังของบุคคลว่าเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับสิ่งเสริมแรง 2 รูปแบบ ดังนี้

- การให้รางวัล เช่น การให้คำชมเชย การแสดงความเคารพยกย่อง การให้สิ่งของตอบแทน รวมถึงการทำให้สิ่งที่ไม่ชอบหรือไม่พอใจหายไป
- การลงโทษ เช่น การตำหนิ วิพากษ์วิจารณ์ การหักแถมหรือจ่ายค่าปรับรวมถึงการไม่ให้ในสิ่งที่ต้องการ

ความคาดหวังตามแนวคิดของ Hurlock (1973) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. วัฒนธรรม (Culture) หมายถึงค่านิยม ความเชื่อและกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเฉพาะในสังคมนั้นๆ มักจะมีผลต่อความคาดหวังที่แตกต่างกันของคนในแต่ละสังคม เช่น สังคมหนึ่งอาจมีวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ คนในสังคมนั้นจึงมักถูกคาดหวังให้เป็นคนที่คิดนอกกรอบ ในขณะที่อีกสังคมหนึ่งให้ความสำคัญกับการเชื่อฟัง คนในสังคมนั้นก็มักจะถูกคาดหวังให้เป็นคนที่ยึดมั่นและปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นต้น

2. ครอบครัว (Family) ลักษณะของครอบครัว โดยเฉพาะขนาดและการเลี้ยงดูของครอบครัวมักจะมีผลต่อการตั้งเป้าหมายและการวางแผนอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่ความคาดหวังที่บุคคลจะมีต่อตนเองและผู้คนรอบข้าง โดยบุคคลที่อยู่ในครอบครัวขนาดเล็กและมีการเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดมักจะถูกตั้งความหวังจากคนรอบข้างค่อนข้างสูง และทำให้บุคคลนั้นต้องตั้งเป้าหมายให้สูงตามความคาดหวังนั้นด้วย

3. สถานภาพทางสังคม (Ordinal Position) เป็นผลมาจากฐานะทางเศรษฐกิจ โดยหากมีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็มักจะมีสถานภาพทางสังคมสูงตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันก็จะถูกคาดหวังจากผู้คนจำนวนมากขึ้น ตามสถานภาพที่ได้รับ

4. วินัย (Discipline) หากบุคคลสามารถยอมรับในกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้นได้จะทำให้สามารถตั้งความคาดหวังที่สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่หากไม่สามารถปฏิบัติได้ มักจะมีความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือเป็นความคาดหวังที่สังคมไม่ต้องการ

5. สถานภาพในกลุ่ม (Group Status) เป็นสถานภาพในลักษณะของคนกลุ่มน้อยหรือคนกลุ่มใหญ่ในสังคมที่อาศัยอยู่ ซึ่งมักส่งผลต่อความคาดหวังในการพยายามเลื่อนฐานะของตนเองให้สูงขึ้น โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นคนส่วนน้อยมักจะตั้งความคาดหวังในการพัฒนาตนเองมากกว่าคนที่มีสถานภาพทางสังคมสูงอยู่แล้ว

6. การใช้กลไกทางจิต (Escape Mechanisms) หมายถึงการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้บุคคลรู้สึกสบายใจหรือเพื่อเป็นการรักษาศักดิ์ศรีของตนเอง ดังนั้นหากบุคคลใช้กลไกทางจิตในการหลีกเลี่ยงจากความจริงที่เผชิญอยู่ บุคคลนั้นมักจะมีความคาดหวังที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

7. ความล้มเหลวและความสำเร็จในอดีต (Past Failures and Successes) ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ส่งผลต่อการตั้งเป้าหมายและการคาดหวังในอนาคต โดยบุคคลที่ประสบความล้มเหลวมักจะสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองด้วยการตั้งความหวังมากกว่าคนที่ประสบความล้มเหลว

8. เพศ (Sex) ความเป็นเพศหญิงและเพศชาย นำไปสู่การคาดหวังในเรื่องหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้หญิงมักถูกคาดหวังในเรื่องความสงบเสถียรมีมารยาทงาม ในขณะที่ผู้ชายมักถูกคาดหวังในเรื่องการเป็นผู้นำและเป็นสุภาพบุรุษ เป็นต้น

9. เซาว์นปัญญา (Intelligence) การตั้งความหวังของบุคคลบางครั้งอาจพิจารณาได้จากระดับสติปัญญาและความสนใจ โดยเฉพาะคนที่มีเซาว์นปัญญาสูงมักตั้งเป้าหมายตามความสามารถของตน โดยไม่ได้พิจารณาถึงจุดมุ่งหมายหรือค่านิยมร่วมของกลุ่ม

10. บุคลิกภาพ (Personality) หรือลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและการยอมรับความสามารถในตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความคาดหวังที่บุคคลมีต่อตนเองและผู้อื่น โดยบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ชัดเจนมั่นคงมักจะมีความคาดหวังต่อเรื่องต่างๆ ค่อนข้างสูง ในขณะที่บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ไม่ชัดเจนไม่แน่นอนมักจะมีความคาดหวังต่อเรื่องต่างๆ ค่อนข้างต่ำจากที่กล่าวมาข้างต้น ความคาดหวังของบุคคลมีความหลากหลายและแตกต่างกันตามปัจจัยต่างๆ เช่น เพศ อายุ สาขาการศึกษา บุคลิกภาพลักษณะของแต่ละบุคคล ประสบการณ์การในอดีตการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว วัฒนธรรมของสังคม เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาวัยรุ่น ความหมายของวัยรุ่น มีผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับ “วัยรุ่น” ไว้หลายท่าน เช่น เฮอร์ลิค (Hurlock, 1949, อ้างถึงในพวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2524, หน้า 3) กล่าวถึงวัยรุ่นเป็นระยะที่สำคัญที่สุด เกี่ยวกับการพัฒนาในด้านร่างกายและจิตใจ เป็นช่วงเวลาของการเจริญงอกงาม และการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เป็นช่วงเวลาที่รับสิ่งใหม่ๆ ทั้งทางด้านประสบการณ์ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มักก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงจากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่ ในระยะแรกจึงดูเหมือนว่าปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นพร้อมกันในตัวเด็ก เด็กวัยรุ่นจึงไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อปัญหาเหล่านั้น (กรมสุขภาพจิต, 2546, หน้า 204) โดยปกติวัยรุ่นจัดเป็น “วัยวิกฤต” นับเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตด้วยพัฒนาการตามวัยเป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว อีริคสัน กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีความสับสนทางจิตใจ ดังนั้นวัยรุ่นที่อยู่ในภาวะเสี่ยงสูง เช่น มีสภาพครอบครัวแตกแยก มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน หรือมีความพิการทางด้านร่างกาย ก็ยังมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดปัญหามากขึ้น(กรมสุขภาพจิต, 2546, หน้า 204-206)

สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา เนื่องมาจากวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่นำมาหรือเป็นสาเหตุให้เกิดความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ร่างกายเป็นอันตราย สูญเสียหน้าที่ ขาดโอกาสพัฒนาตามปกติ หรือเสียชีวิต วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมเสี่ยงมาก เนื่องจากจิตใจวัยนี้ต้องการความสนุกสนาน ตื่นเต้น ทำท่าย ต้องการเป็นที่ยอมรับของคนอื่น อยากรู้ อยากเห็นอยากลอง มีอารมณ์ทางเพศมากขึ้น แต่ยังขาดการยั้งคิด ไตร่ตรอง และการควบคุมตนเอง (พนม เกตุมาน ,2550)

1. การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว เนื่องจากฮอร์โมนเพศทำให้วัยรุ่นเกิดความวิตกกังวลว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในส่วนไหนบ้าง ทำไมจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง สาเหตุเกิดจากอะไร จะผิดปกติหรือไม่ และวัยรุ่นคนอื่น ๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงแบบนี้เหมือนกันหรือไม่

2. วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีระดับอารมณ์ไม่มั่นคง ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ทางลบหรือทางบวก ทั้งโกรธ อิจฉา กลัวหรือมีความสุข วัยรุ่นจะตกอยู่ในภาวะอารมณ์แบบใดแบบหนึ่งนานกว่าที่เคยเป็นในวัยเด็ก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์นี้ไม่อาจปิดบังซ่อนเร้นได้ โดยอาจแสดงเป็นพฤติกรรมต่างๆ เช่น หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าต่างๆ เช่น เก็บตัวเงียบ อ่านหนังสือคนเดียว หงุดหงิด อารมณ์เสียง่าย เพลิดเพลินกับการกินอย่างไม่ยั้ง ทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น ระเบิด

อารมณ์ออกมา เช่น ขว้างปาสิ่งของ ฯลฯ ความไม่มั่นคงทางอารมณ์นี้มีระดับสูงสุดเมื่ออายุราว 11-12 ปี และอาจเกิดขึ้นอีกช่วงหนึ่งในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย โดยช่วงดังกล่าวเปรียบเสมือนขาดสมดุล จิตใจไม่มั่นคง เครียดและตัดสินใจไม่ใคร่ครวญได้ บางครั้งอาจควบคุมตนเองไม่ได้

3. ความอยากรู้อยากเห็น อยากลอง ชอบความตื่นเต้น ทำทนาย วัยรุ่นมักจะสนใจในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ เช่น การกลับบ้านเอง การขึ้นรถเมย์ การหัดขับรถ ทดลองดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ดมกาว ลองหนีเรียนออกไปเที่ยวกับเพื่อนๆ แม้แต่ลองเที่ยวโสเภณี ฯลฯ (เพราะต้องการความตื่นเต้นหรือรู้สึกว่าการท้าทาย ในขณะที่ยังขาดความรู้ ขาดทักษะและขาดการฝึกฝน) ซึ่งพฤติกรรมอยากลองนี้มักจะพบสูงสุดใน วัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 14-16 ปี) ที่เป็นเด็กก็ไม่ใช่ หรือเป็นผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง แนวคิดในการยับยั้งตนเอง ยังไม่มากพอและมักละเลย หรือไม่คำนึงถึงผลเสียต่อสภาพร่างกาย การเรียน อาชีพ หรือปัญหาอื่นๆ ที่จะตามมา

4. ความต้องการเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ทำให้วัยรุ่นมักไม่ค่อยยอมทำตามคำสั่งของพ่อแม่ (เริ่มวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความไม่เห็นด้วยต่อพฤติกรรมหรือความคิดเห็นของพ่อแม่) เพราะถ้าเขาทำตามก็เท่ากับขัดความต้องการที่จะโตและมีความเป็นอิสระ สิ่งเหล่านี้จะเป็นทางนำไปสู่ความขัดแย้ง ระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ง่ายขึ้น ถ้าพ่อแม่ไม่เข้าใจในการพัฒนาการของลูก

5. ความต้องการการยอมรับทั้งจากคนในบ้านและกลุ่มเพื่อน เพราะการมีเพื่อนทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองมีพรรคพวกที่จะเข้ากลุ่มด้วยมีความรู้สึกเป็นที่ยอมรับ เสริมความเข้มแข็งและมีความมั่นใจ มีอำนาจในตนเองมากขึ้นบ่อยครั้งพบว่า วัยรุ่นพยายามทำหลายสิ่ง อันเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เช่น การแต่งตัวตามแฟชั่น เสื้อผ้า รองเท้า ทรงผม หรือแม้แต่การใช้ภาษาแสลง ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะขัดกับความต้องการหรือความคาดหวังของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ ทำให้อาจเกิดการขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ ผู้ใหญ่ได้ง่ายการถูกต่อว่าจะทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าไม่เป็นที่ยอมรับ ยิ่งทำให้เกิดการต่อต้านมากขึ้น

6. ต้องการความถูกต้อง ความยุติธรรม วัยรุ่นส่วนใหญ่จะแสวงหาอุดมคติ อุดมการณ์ทางการเมือง ให้ความสำคัญ จริงจังกับความถูกต้องและยุติธรรม จึงมักพบว่าวัยรุ่น จะมีการชุมนุมประท้วงสิ่งที่ไม่เป็นธรรมต่างๆ

ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา

ความเครียดของวัยรุ่นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของต่อมต่างๆ ภายในร่างกาย รวมถึงปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมด้วย จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางสังคมเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเครียดต่อวัยรุ่นมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ซึ่งปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นต้องประสบปัญหาในการปรับตัวมากขึ้นได้แก่ (กรมสุขภาพจิต, 2546 หน้า 208-210)

1. ความเครียดภายในร่างกาย (Internal stress) ซึ่งเกิดจากความเครียดทางพัฒนาการ (Developmental stress) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสรีระทำให้วัยรุ่นมักวิตกกังวลถึงรูปร่างหน้าตา ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นพิเศษ โดยเฉพาะส่วนที่แปลกไปจากคนอื่นๆ เช่น การมีสิว หน้าตาไม่สวยไม่หล่อ ความอ้วน ฯลฯ อาจทำให้เด็กมีปมด้อย และความวิตกกังวลกับอารมณ์เพศที่สูงขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนเพศ ทำให้วัยรุ่นเกิดอารมณ์ทางเพศบ่อยขึ้น มีความกังวลในการควบคุมอารมณ์ทางเพศ

2. ความเครียดจากภายนอก (External stress) หรืออาจเรียกว่าความเครียดจากสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดได้จาก

2.1 ความคาดหวังของสังคมว่าวัยรุ่นจะต้องแสดงพฤติกรรมว่าเป็นผู้ใหญ่ เมื่อมีรูปร่างใหญ่ขึ้นก็จะถูกคาดหวังให้ทำตัวเป็นผู้ใหญ่ด้วย การทำตามความคาดหวังของสังคมเช่นนี้ ในขณะที่วัยรุ่นยังไม่มีความพร้อมด้านอารมณ์ทำให้วัยรุ่นเกิดความกดดันได้

2.2 ความปรารถนาส่วนตัวของวัยรุ่น ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง การที่วัยรุ่นมักเฝฝืนในเรื่องที่เป็นอุดมคติเกินไป ซึ่งขัดกับค่านิยมความจำเป็นหรือความต้องการของพ่อแม่ ทำให้วัยรุ่นไม่สามารถสมปรารถนาได้ เขาก็จะรู้สึกว่าเขาเองล้มเหลว รู้สึกว่าเขาเองไม่มีความสามารถและเกิดความวิตกกังวลมากขึ้น

2.3 การปรับตัวต่อเพศตรงข้าม การเรียนรู้ที่จะพูดคุยและปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามกาลเทศะรวมทั้งการทำตัวให้เพศตรงข้ามนิยมชมชอบ ล้วนแต่เป็นเรื่องซับซ้อนสำหรับวัยรุ่น ช่วงการเรียนรู้นี้อาจทำให้วัยรุ่นเครียดและตื่นเต้นได้อยู่บ่อยๆ

2.4 กังวลใจในการขัดแย้งกับเพื่อนไม่แน่ใจในการปฏิบัติตัว กลัวเพื่อนจะไม่คบ

2.5 การมีอุปสรรคขัดขวางความต้องการ เช่น การถูกคาดหวังในเรื่องการเรียน การเลือกอาชีพ หรือแม้แต่เรื่องการถูกจำกัดค่าใช้จ่ายประจำวัน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้อาจทำให้วัยรุ่นมีอารมณ์เสียได้

2.6 ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีในครอบครัว หรือโรงเรียน เช่น การที่พ่อแม่เข้มงวดเกินไปให้อิสระน้อย ไม่เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น

การเผชิญกับความเครียดทำให้วัยรุ่นต้องพยายามปรับตัวเพื่อจัดการกับปัญหาความขัดแย้ง (Conflict) หรือความคับข้องใจ (Frustration) เพื่อปรับสภาพจิตใจให้เข้าสู่ภาวะปกติที่วัยรุ่นที่สามารถปรับตัวได้ดี จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขแต่วัยรุ่นที่สามารถปรับตัวได้และไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจมีความคิด อารมณ์ พฤติกรรมโน้มนำไปสู่ทางที่ผิด ดำเนินชีวิตเบี่ยงเบนไปจากเป้าประสงค์อันดีงาม ซึ่งความเสียหายบางอย่างอาจกลายเป็นสิ่งที่ผิดพลาดที่ติดตัวไปตลอดชีวิตและอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตต่อไป

ศูนย์การศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาสคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผ่องพรรณ สายทอง, 2545, หน้า 18-22) ได้ระบุปัจจุบันมีเด็กไทยติดยาบ้าถึง 6 แสนคนได้ศึกษาวิจัยเจาะลึกพฤติกรรมเด็กเที่ยว เด็กเสพยาและเด็กขายบริการที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก พบว่าเด็กเหล่านี้มีปัญหาความไม่มั่นคงทางด้านอารมณ์และจิตใจ จนกระทั่งได้รับการเรียกขานว่าเป็น “เด็กไทยพันธุ์ใหม่” นอกจากนี้ยังมีเด็กอาชีวะแยกพวกตีกัน และทำร้ายนักเรียนต่างสถาบันเกิดขึ้นเป็นประจำซ้ำแล้วซ้ำเล่า ปრაกฏการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยกำลังประสบภาวะปัญหาด้าน “อีคิว” ตกต่ำอย่างรุนแรงและไร้ภูมิคุ้มกันทางอารมณ์ ในการพัฒนาอีควินั้น โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ทำให้เกิดขึ้นกับเด็ก เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่กับโรงเรียนอย่างน้อย 9-12 ปี เป็นช่วงอายุที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะทางด้านอีคิวให้แก่เด็กนักเรียน สามารถบูรณาการได้ในแทบทุกรายวิชา และทุกระดับชั้น โดยครูอาจจะต้องเลือกและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน อาทิ สุขศึกษา สอนให้เด็กรู้จักตนเองทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ฝึกการพูดและเขียนที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก วิทยาศาสตร์ ให้เด็กแบ่งกลุ่มทำงานร่วมกับเพื่อนเรียนรู้เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และการแบ่งปันประวัติศาสตร์ เลือดตัวละครในประวัติศาสตร์ที่มีบุคลิกต่างๆ กันทั้งที่มีอีคิวดีและอีคิวต่ำ ให้นักเรียนวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมเหล่านั้น เป็นต้น นอกจากการบูรณาการแล้วยังสามารถจัดค่ายนอกสถานที่เพื่อฝึกทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความมีน้ำใจ และการสร้างเสริมระเบียบวินัย ดังที่ได้มีหน่วยงานบางแห่งในขณะนี้จัดกิจกรรมค่าย เด็กอาชีวะและค่ายเด็กติดยาเสพติด เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหา และสร้างค่านิยมใหม่ในทางบวกให้แก่เด็ก

จากเอกสารข้างต้นที่เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กล่าวได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่จะเลือกทิศทางเดินของตนเอง ขึ้นกับการเลี้ยงดูเพราะเด็กขาดประสบการณ์ หรือขาดความยั้งคิด สถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรจะหันมาให้ความสนใจวัยรุ่นกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะ ครอบครัว สร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอย่างมีคุณภาพ

ในขณะที่โรงเรียนก็ต้องมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นกว่าการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว เพื่อให้ได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำว่า “มัธยมศึกษา” ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติการศึกษาของไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระยาวิสุทธ์สุริยาศักดิ์ ได้ร่างโครงการการศึกษา พ.ศ. 2441 ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายให้ทรงพิจารณา การมัธยมศึกษาจึงได้มีระบบเป็นทางการมาตั้งแต่นั้น และได้เจริญขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 156)

การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาระดับหนึ่งที่เชื่อมต่อระหว่างระดับประถมศึกษากับระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับเยาวชนอายุประมาณ 12-17 ปี มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้สิ่งต่างๆ กล้าแสดงออก เข้าใจความเป็นไปของชีวิต และมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย เจตคติ และสติปัญญา พร้อมทั้งจะออกไปพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 156)

การมัศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งทั้งต่อเยาวชน และต่อสังคม เนื่องจากเป็นการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นสำหรับช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ และยังเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายในเกือบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เนื่องจากเยาวชนในช่วงนี้เป็นช่วงของวัยรุ่นที่มีพัฒนาการด้านต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและแตกต่างกันอย่างมากจึงมีความยากลำบากในการจัดเป็นอย่างไร ต้องมีความรอบคอบและพิถีพิถันในการจัดการศึกษาเป็นพิเศษ การจัดและดำเนินการที่เหมาะสมจะช่วยให้เยาวชนของชาติเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถและพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการมัธยมศึกษา มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังรายงานของคณะกรรมการมานาชาตินาชาติดว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งยูเนสโก(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 156) ได้สรุปไว้ตอนหนึ่งว่า “...สำหรับการศึกษาในระบบเหมือนว่าจะฝากความหวังเป็นอย่างมากไว้กับการมัธยมศึกษา...” และในรายงานดังกล่าวอีกตอนหนึ่งกล่าวว่า “...หากจะให้เศรษฐกิจเติบโตจะต้องให้ประชากรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามากขึ้น...”

แนวคิดหลักในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยทั่วไป มักจะแบ่งออกได้เป็นสองแนวคิด แนวคิดแรก ได้แก่ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยทั่วไป มักจะแบ่งออกได้เป็นสอง

แนวคิด แนวคิดแรก ได้แก่ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อการประกอบอาชีพของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมในสังคมตามความถนัดและความสนใจ ส่วนแนวคิดที่สอง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อเตรียมเยาวชนให้พร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ การจัดการศึกษาในระดับนี้ โดยทั่วไปจึงมักยึดถือแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งหรือผสมผสานทั้งสองแนวคิด อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะยังมีปัญหาและไม่ลงตัวเท่าที่ควร ดังรายงานตอนหนึ่งของคณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งยูเนสโก(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 156) ได้สรุปไว้ว่า ในปัจจุบันมีกล่าวตำหนิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาว่ายังไม่เสมอภาคกัน ยังไม่เปิดกว้างไปสู่โลกภายนอกอย่างเพียงพอและมีความล้มเหลวทั้งในด้านการเตรียมเยาวชนให้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และด้านการประกอบอาชีพเมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีข้อตำหนิว่าวิชาต่างๆที่สอนกันนั้นในรายงานฉบับดังกล่าวจึงได้เสนอหลักการและแนวคิดสำคัญของการมัธยมศึกษาในบริบทของการศึกษาตลอดชีวิตไว้สามประการ ดังนี้(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 156)

1. ต้องจัดทำหลักสูตรให้หลากหลาย คำว่าหลักสูตรหลากหลายหมายถึงเนื้อหาวิชาที่ต้องจัดให้มีมากพอกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยจัดให้มีทั้งรายวิชาที่เน้นวิชาการและเน้นวิชาชีพ ให้ผู้เรียนได้เลือกนอกจากนั้นโครงสร้างของหลักสูตรต้องมีหลายรูปแบบ สามารถยืดหยุ่นได้ มีทั้งหลักสูตรเน้นวิชาการ เพื่อศึกษาต่อและหลักสูตรเน้นวิชาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมในการออกไปประกอบอาชีพในสังคม หลักสูตรควรมีทั้งระยะสั้นและระยะยาว สามารถถ่ายโอนหรือเทียบรายวิชากันได้สะดวกและที่สำคัญคือ ควรจะมีลักษณะเป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. เน้นเรื่องการเรียนสลับการฝึกวิชาชีพหรืองานในสังคมให้มากขึ้น รูปแบบการจัดการมัธยมศึกษาต้องมีความยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเลือกได้ว่าจะเรียนต่อเนื่องไปจนจบหลักสูตรหรือเรียนไประยะหนึ่งแล้วออกไปประกอบอาชีพ จากนั้นถึงกลับมาเรียนต่อ หรือเรียนไปประกอบอาชีพไปพร้อมๆ กัน หรือรูปแบบอื่นใดที่เอื้อต่อผู้เรียนและสนับสนุนหลักการแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการมัธยมศึกษาในลักษณะเช่นนี้สามารถแก้ปัญหาความรู้สึกล้มเหลวในการเรียนของผู้เรียน ช่วยแก้ปัญหาอัตราการตกต่ำชั้น นอกจากนี้ประสบการณ์จากการประกอบอาชีพจะช่วยเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการ ได้เช่นกัน

3. พยายามปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่เสมอ การจัดการมัธยมศึกษาควรได้รับการดูแลและปรับปรุงให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็ว การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนี้หมายถึงทั้งหลักสูตรและรูปแบบการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ การศึกษาสนองตอบต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาชั้น พื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยครูที่ ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่ เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน(กรมสามัญศึกษา, 2544, หน้า 5)

หลักการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

หลักการในคู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โดยยึดสายใยและความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต นักเรียนให้มีทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของนโยบายและภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีแนวปฏิบัติสำหรับให้ครูที่ ปรึกษาในการดำเนินระบบคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนดังภาพที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549)

คุณสมบัติ บทบาทและหน้าที่ของครูที่ปรึกษา

การดูแลช่วยเหลือ หมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ปัญหา โดยมี วิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนา นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด การพัฒนานักเรียนให้เป็น บุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถี ชีวิตที่เป็นสุข ตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการ ด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิด ขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็ปรากฏเช่นกัน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการ แข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อเกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด การ ปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่นๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพ

ความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียน ให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคน ในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษา เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตา ที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญ ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามไปเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม บทบาทของครูที่กล่าวมา เป็นบทบาทที่ได้ปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานแล้ว นับแต่อดีต จนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยโดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2544, หน้า 12-15)

สมลักษณ์ พรหมมีเนตร และฉันทนา จันทร์บรรจง (2546, หน้า 39) ได้สรุปผลการวิจัยบทบาทของครูที่ปรึกษานักเรียนพบว่า มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ

1. บทบาทหน้าที่ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ ประกอบด้วยภาระงาน ดังนี้
 - 1.1 เกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกวิชาเรียน
 - 1.2 เกี่ยวกับวิธีการเรียนและการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง
 - 1.3 เกี่ยวกับการปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนรู้
 - 1.4 เกี่ยวกับการเลือกแนวทางการศึกษาต่อ
 - 1.5 เกี่ยวกับการเลือกแนวทางการประกอบอาชีพ
 - 1.6 เกี่ยวกับการใช้ความรู้ความสามารถและความถนัดในการพัฒนาตนเอง
 - 1.7 เกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวของนักเรียน
 - 1.8 เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติของโรงเรียน
 - 1.9 เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในการขอรับบริการต่างๆ ของโรงเรียน
 - 1.10 เกี่ยวกับการตรวจสอบ
 - 1.11 เกี่ยวกับการลดความเครียดในการเรียน
 - 1.12 เกี่ยวกับการคบเพื่อน
 - 1.13 เกี่ยวกับการแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

2. บทบาทหน้าที่ด้านการพัฒนานักเรียน ประกอบด้วยภาระงาน ดังนี้
 - 2.1 อบรมสั่งสอนนักเรียนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตน เชื้อมั่นและมีความภาคภูมิใจ
 - 2.2 อบรมสั่งสอนนักเรียนเกี่ยวกับการเป็นผู้ยอมรับสภาพของตน การสร้างความเชื่อกัน และความภาคภูมิใจของตนเอง
 - 2.3 อบรมสั่งสอนกรณีทีพบว่าการประพฤติตนฝ่าฝืนระเบียบวินัยของโรงเรียน
 - 2.4 อบรมสั่งสอนนักเรียนให้รู้จักคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์
 - 2.5 อบรมสั่งสอนนักเรียนให้รู้จักปกครองตนเอง และป้องกันตนเองจากอบายมุข สิ่งเสพติด และสิ่งชั่วร้าย
 - 2.6 จัดกิจกรรม/โครงการ ที่เป็นการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ ทั้งการป้องกันแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน
3. บทบาทการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนประกอบด้วยภาระงาน ดังต่อไปนี้
 - 3.1 ศึกษาและทำความเข้าใจกลุ่มนักเรียน ในการดูแลเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนเพื่อแยกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา เพื่อสะดวกในการให้คำปรึกษาหารือ
 - 3.2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน เพื่อสร้างความอบอุ่น และเป็นกันเองกับนักเรียน
 - 3.3 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาอาชีพและสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อให้ นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ ตัดสินใจและมองหาแนวทางการแก้ปัญหา
 - 3.4 เผื่อระวังพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้คำปรึกษา เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที
 - 3.5 ให้ขวัญกำลังใจและกระตุ้นให้นักเรียนกล้าสู้ปัญหาและเกิดความมั่นใจพร้อมที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง
 - 3.6 รับฟังเรื่องราว ปัญหาของนักเรียนด้วยท่าทีที่ใส่ใจ และการใช้ภาษาสื่อสารที่สร้างสรรค์
 - 3.7 จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียนที่อยู่ในความควบคุมดูแล
 - 3.8 สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อให้นักเรียน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

4. บทบาทด้านการช่วยเหลือและประสานงานระหว่างโรงเรียน นักเรียนให้ทราบความต้องการของกันและกัน

4.1 ช่วยเหลือ และประสานงานระหว่างโรงเรียนจัดบริการต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

4.2 ช่วยเหลือประสานงานให้โรงเรียนจัดบริการต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

4.3 ช่วยเหลือประสานงานกับครูอาจารย์อื่นๆ ในการแก้ปัญหาและพัฒนา นักเรียน

4.4 ช่วยเหลือร่วมมือและประสานงานกับผู้ปกครอง ในการแก้ปัญหาและพัฒนา นักเรียน

4.5 ช่วยเหลือและประสานงานให้หน่วยงาน ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน ในการช่วยเหลือรวมทั้งการแก้ไขปัญหานักเรียน

5. คุณสมบัติของครูที่ปรึกษานักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน(กรมสุขภาพจิต, 2544, หน้า 16-17)

5.1 คุณสมบัติด้านบุคลิกภาพ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี ร่างกายแข็งแรง แจ่มใส แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับอาชีพครูและกาลเทศะ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความสุขุมรอบคอบอ่อนโยนและเข้มแข็ง มีความสง่างาม กิริยามารยาทเรียบร้อย มีความมั่นใจในตนเอง และให้เกียรติผู้อื่น

5.2 คุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถถ่ายทอดความรู้สึกให้นักเรียน เข้าใจได้กว้างและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน สังเกตรับรู้และเข้าใจปัญหาต่างๆ ได้รวดเร็ว มองนักเรียนในแง่ดี เรียนรู้และพยายามเข้าใจสิ่งที่นักเรียนสื่อสาร ออกมา ด้วยใจเป็นกลางเป็นผู้มีเหตุผลควบคุมอารมณ์ได้ดีและสามารถแก้ไขปัญหาด้วยความสุขุม รอบคอบ ใช้คำพูดที่สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ ยิ้มแย้ม ทักทายปราศรัยพูดคุยกับนักเรียนด้วยมิตรไมตรี

5.3 คุณสมบัติด้านคุณธรรมมีความประพฤติดี เสียสละรับผิดชอบ กระตือรือร้น ต่อ การปฏิบัติหน้าที่ครูที่ปรึกษา มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์ มีความยุติธรรมและให้ความช่วยเหลือนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างทัดเทียมกัน เสมอต้นนอกโรงเรียน มีความเห็นอกเห็นใจให้โอกาสและไม่ซ้ำเติมนักเรียนที่ทำผิด

5.4 คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับ จิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียน หลักการให้คำปรึกษา มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ

ปฏิบัติ ข้อบังคับของโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอนมีความรู้กว้างขวาง ในเหตุการณ์ปัจจุบัน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อ การอาชีพที่ ทันสมัย มีความสามารถใช้จิตวิทยาและศิลปะในการให้คำปรึกษากับนักเรียนมีความสามารถจัด กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพ/ความสามารถของนักเรียน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และเศรษฐกิจ มีความสามารถจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและการแก้ปัญหาต่างๆ ของนักเรียน

5.5 คุณสมบัติด้านจรรยาบรรณค่านึงถึงสวัสดิภาพของนักเรียนไม่กระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อนักเรียนอย่างไม่เป็นธรรม รักษาความลับเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของนักเรียน และเรื่องที่นักเรียนนำมาปรึกษา จริงใจ และเต็มใจ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนจนสุดความสามารถ ให้คำปรึกษาแบบเป็นกลาง ไม่วิพากษ์วิจารณ์ทั้บถม หรือพูดจาในทางที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย แก่บุคคล สถาบัน หรือก่อให้เกิดความแตกร้าวระหว่างบุคคลกับสถาบันในการให้คำปรึกษา ครูที่ ปรึกษาไม่ควรรีบแก้ปัญหาให้นักเรียนเองพึงอุทิศเวลา เพื่องานครูที่ปรึกษา ซึ่งอาจต้องใช้นอกเวลา ราชการเพื่อพบปะพูดคุยกับนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกีฬาอ่างทอง และสถาบัน การพลศึกษาวิทยาเขตอ่างทอง มีการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา คือ การส่งเสริม พัฒนา การป้องกันและ แก้ปัญหาให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่ เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง กระบวนการ ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา โดยครู อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ในการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ (กรมสุขภาพจิต, 2544, หน้า 19) ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนา
4. การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา
5. การส่งต่อ

ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของระบบมีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือต่างๆ กันไปแต่ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของการรู้จักนักเรียนรายบุคคลว่า หมายถึง การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาได้รู้จักนักเรียนดีขึ้น นักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตไม่เหมือนกัน หล้อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้จักข้อมูลที่จำเป็นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน หรือเกิดได้น้อยที่สุด ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านความสามารถ แยกเป็น ด้านการเรียนรู้ ด้านความสามารถอื่นๆ
2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ-พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว แยกเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการคุ้มครองนักเรียน
4. ด้านอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติมซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับ การดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุม ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญ คือ

1. ระเบียบสะสม
2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ
3. วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสม

การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง ซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย เป็นต้น

ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่นๆ หรือเพื่อนๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่างๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้รูปแบบ และรายละเอียด ในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียน มีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน และด้านครอบครัว ระเบียบสะสม เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดี มิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่น ๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับครูที่ปรึกษาและมีตู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อย ระเบียบสะสม ควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่าง

ต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษา และส่งต่อระเบียบไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดครูที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบ

2. การคัดกรองนักเรียนการคัดกรองนักเรียน นักศึกษาเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียน นักศึกษาที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือ นักเรียน นักศึกษาที่จัดอยู่ในเกณฑ์ ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตามเกณฑ์การคัดกรองของสถานศึกษา ซึ่งต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหา ตามกรณี

การจัดกลุ่มนักเรียนนักศึกษามีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาเพราะมีข้อมูลของนักเรียนนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลงมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียน

ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อคัดกรองนักเรียน โดยยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักจากการประชุมเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูและครูที่ปรึกษารวมทั้งให้มีการกำหนดความรุนแรง หรือความถี่ ของพฤติกรรมจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา นั้นยึดแนวทางของกรมสุขภาพจิตและแนวทางเบื้องต้นในการคัดกรองนักเรียน โดยการพิจารณา ดังนี้

1. ด้านความสามารถ

1.1 ด้านการเรียน ประเด็นการพิจารณา ได้แก่ ผลการเรียนรู้ที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเข้าใจในความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาเรียน เวลาที่มาโรงเรียน

1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ ประเด็นการพิจารณา ได้แก่ การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมาบทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

2. ด้านสุขภาพ

2.1 ด้านร่างกาย ประเด็นการพิจารณา ได้แก่ ความปกติ ความพิการ หรือความบกพร่องทางร่างกาย(การมองเห็น การได้ยิน) โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักตัวและส่วนสูง ความสะอาดของร่างกาย เป็นต้น

2.2 ด้านจิตใจ พฤติกรรม ประเด็นการพิจารณา ได้แก่ สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ความประพฤติ พฤติกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ผู้ปกครอง เพื่อน ครู เป็นต้น

3. ด้านครอบครัว

3.1 ด้านเศรษฐกิจ ประเด็นการพิจารณา ได้แก่ ผู้หารายได้ให้ครอบครัว สถานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับรายจ่าย

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน ประเด็นการพิจารณา ได้แก่ ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัย และเหมาะสมของผู้ปกครอง ความเหมาะสม ของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เป็นต้น

ครูที่ปรึกษาควรใช้ทักษะและความละเอียดอ่อน ในการแก้ปัญหาแก่นักเรียน ที่เป็นเด็กในกลุ่มเสี่ยงเรียกมาพบ พูดคุยเรื่องราวต่างๆ ด้วยบรรยากาศที่ไม่ตึงเครียด ผ่อนคลาย ยกตัวอย่าง คำสอนและเปรียบเทียบในผลต่างๆ ที่เกิดจากการกระทำ มุ่งให้ตัวนักเรียนมีโอกาสได้คิดหาคำตอบให้ตนเอง รู้สึกถึงความอบอุ่นและการได้รับโอกาสที่ดีในการแก้ไขพฤติกรรมไม่ดี ที่ไม่ควร

3. การส่งเสริมนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยในการส่งเสริมป้องกันนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ ให้มีคุณภาพตามที่โรงเรียน หรือชุมชนคาดหวังต่อไป

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

- 1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม
- 2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้ดำเนินการกิจกรรมโฮมรูม อาจจะเป็นที่ห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนให้บรรยากาศเสมือนบ้าน ที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นเสมือนสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อนักเรียน ในด้านต่างๆ เช่นการรู้จักนักเรียน การรู้จักผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัว การพูดคุยลักษณะ การปรึกษาข้อตกลงร่วมกัน เช่น การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมห้อง ในสถานการณ์ต่างๆ การร่วมแสดงความเสียใจกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันในด้านเหตุร้าย หรือการร่วมแสดงความยินดีกับผู้ปกครองของเพื่อนในกรณีต่างๆ ที่เห็นควรร่วมกัน ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1.1 สสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.2 พิจารณาคัดเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมตามสถานการณ์

1.3 ในการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้ง ควรมีการดำเนินงาน ที่เป็นหลักฐานต่างๆ ทั้งก่อนดำเนินการ และหลังดำเนินการ อาจเขียนในรูปแบบของการบินที่กิจกรรมหรือ อื่นๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังกิจกรรมโฮมรูมทุกครั้ง ซึ่งการบินที่อาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรม หรือ ในแบบฟอร์มบันทึกการปฏิบัติงานโฮมรูมนักเรียนที่โรงเรียนจัดทำขึ้น

1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

2. โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูม หรือ บันทึกการปฏิบัติงานโฮมรูมนักเรียน แต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหาที่สอดคล้อง กับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาก็ดำเนินงานตามนั้น แต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อ และวิธีการดำเนินกิจกรรมอย่างเหมาะสมและทันสมัย

3. วิธีการผสมผสานโดยยึดความต้องการของนักเรียน และนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

4. วิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2 . การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

การประชุมผู้ปกครองนักเรียน เป็นการพบปะกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกัน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน ผู้ปกครอง ด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่จาก ผู้ปกครองมากขึ้น

การพบปะนักเรียนของครูที่ปรึกษา ในบางครั้งก็ไม่สามารถดำเนินการได้ตาม แผนงานที่เตรียมไว้ เพราะบางที่มีเหตุการณ์เร่งด่วนเกิดขึ้นในห้องที่ต้องการแก้ไขโดยด่วน เช่น การทะเลาะวิวาท หรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนที่นักเรียนมีส่วนต้องรับผิดชอบ ฯลฯ หรืออาจมีการต่อต้านต่อคำสอนของครู นักเรียนบางคนไม่ใส่ใจในช่วงเวลา Home Room เพราะจะถือว่าไม่มีคะแนน

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนเป็นพื้นฐาน และแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนได้เหมาะสม กับศักยภาพ ตรงกับความสามารถ ของนักเรียนแต่ละบุคคล ดังนั้นครูที่ปรึกษาจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก หากครูที่ปรึกษาเป็นที่ไว้วางใจของนักเรียน ก็จะสามารถล่วงรู้ความคิดของนักเรียน ซึ่งนำไปสู่การชี้แนะการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง และมีการส่งเสริมให้กระทำการสิ่งต่าง ๆ ในหนทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุดให้แก่ตัวนักเรียน เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนเองยอมรับปัญหาที่จะตามมาก็อาจจะเบาบางลดน้อยลง จนกระทั่งไม่เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นกับนักเรียน

3. ป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไข ปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่ และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโต เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

3.1 วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหา

การป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการ คือ

- 1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น
- 2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.2 ข้อพึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

- 1) การรักษาความลับ

1.1) เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อของความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริง ของนักเรียนและการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ไม่เกียรตินักเรียน

1.2) บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมสะดวกในการเรียกใช้การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้ โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2) การแก้ไขปัญหา

2.1) การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหามิได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งแต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.2) ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกันและหาวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจจะไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัวเพียงแต่มีแนวทางการระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ผักผ่อนเพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน การป้องกันคือการกระทำล่วงหน้า ในสิ่งที่ยังไม่เกิดปัญหาจากครูที่ปรึกษาได้ปฏิบัติตามการส่งเสริมนักเรียนก็จะทำให้ปัญหาต่างๆ ลดน้อยลง การแก้ไขปัญหาต้องทำด้วยท่าทีที่เชื้ออาทรกับนักเรียนเพราะน่าจะเป็นวิธีที่จะช่วยเหลือนักเรียนที่สำนึกผิดให้กลับมายอมรับการแก้ไข การช่วยเหลือ ต้องไม่เป็นการซ้ำเติม การพูดเสียดสี ดุด่า เพราะนอกจากไม่ช่วยแก้ปัญหาแล้วยังอาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ต่อต้าน ฉะนั้นครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองจะต้องร่วมมือกัน โดยใช้สติและความรอบคอบในการแก้ปัญหา

5. การส่งต่อนักเรียนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการใน ข้อ 4 นั้นอาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยาก ต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้มันเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา หรือครูคนใด คนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือกลุ่มงานกิจการนักเรียน เป็นต้น

2. การส่งต่อภายนอก โดยครูแนะแนวหรือกลุ่มงานกิจการนักเรียน เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปถึงผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือกลุ่มงานกิจการนักเรียน จะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ พฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลืออีกต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกเช่นกัน

บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษา คำว่า การให้คำปรึกษานั้น คนทั่วไปมักเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า การให้คำปรึกษา คือ การแนะนำ แท้จริงแล้วการให้คำปรึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง ดังนั้นการให้คำปรึกษาทางวิชาการมีความหมายต่างไปจากที่ใช้กันตามสามัญสำนึกโดยทั่วไป กล่าวคือ การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาในที่นี้หมายถึง การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อการช่วยเหลือบุคคลที่เริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากการสร้างสัมพันธภาพโดยทั่วไป

ซึ่งการให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือติดต่อสื่อสารกันด้วย วาจาและกิริยาท่าทาง ที่เกิดจากสัมพันธภาพทางวิชาชีพของบุคคลอย่างน้อย 2 คน คือ ผู้ให้และผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาในที่นี้ หมายถึง อาจารย์ที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการให้คำปรึกษา มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับปรึกษาหรือนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่กำลังประสบความยุ่งยากใจ หรือมีความทุกข์และต้องการความช่วยเหลือให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมให้มีทักษะในการตัดสินใจ และหาทางออกเพื่อลดหรือขจัดความทุกข์ความยุ่งยากใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ การให้คำปรึกษานี้มีลักษณะที่แตกต่างจากการให้บริการอื่นๆ ดังนี้ คือ

1. มีทฤษฎีกระบวนการและเทคนิคการให้คำปรึกษาให้อาจารย์ได้เลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและธรรมชาติของนักเรียน
2. เน้นสัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์ผู้ให้คำปรึกษาและนักเรียนผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจ และกล้าเปิดเผยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การให้คำปรึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้การสนทนาหรือการสื่อสารสองทางระหว่างอาจารย์กับนักเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญของการให้คำปรึกษา
3. เน้นปัจจุบันเพื่อให้นักเรียนอยู่ในโลกของความเป็นจริง และสามารถค้นหาแนวทางแก้ไขที่เป็นได้ในปัจจุบัน
4. ไม่มีคำตอบสำเร็จรูปตายตัว เพราะการให้คำปรึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ วิธีการแก้ปัญหาแต่ละกรณีจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพปัญหา โดยนักเรียนจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาด้วยตัวเอง
5. อาจารย์ผู้ให้คำปรึกษาต้องให้เกียรติและยอมรับนักเรียนที่มาขอรับคำปรึกษาอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ตัดสิน ไม่ประเมิน และไม่วิพากษ์วิจารณ์ หรือตำหนินักเรียนวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้
 1. การให้คำปรึกษารายบุคคล คือ การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงครั้งละคน
 2. การให้คำปรึกษากลุ่ม คือ การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน หรือมีความต้องการที่จะพัฒนาตนในเรื่องเดียวกัน โดยใช้ความสัมพันธ์และอิทธิพลของกลุ่มในการช่วยเหลือสมาชิกในด้านกำลังใจ ความเห็นอกเห็นใจ การให้ข้อมูลย้อนกลับและข้อเสนอแนะ เพื่อให้สมาชิกเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหา ได้แนวทางแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาตนจากการพูดคุย และพิจารณาร่วมกันในกลุ่ม จำนวนสมาชิกในกลุ่มควรอยู่ระหว่าง 8 – 12 คน ซึ่งจะทำการให้คำปรึกษามีประสิทธิภาพ เพราะสมาชิกมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์กันได้ทั่วถึง และมีส่วนร่วมในการรับและให้ความช่วยเหลือในกลุ่มได้อย่างเต็มที่ในปัจจุบันการให้คำปรึกษากลุ่มให้ความสำคัญกับการให้คำปรึกษาครอบครัวด้วยข้อควรคำนึงในการให้คำปรึกษาการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนอาจารย์ควรปฏิบัติดังนี้
 1. ตรงต่อเวลานัดหมายทั้งเริ่มต้น และสิ้นสุดการให้คำปรึกษาโดยทั่วไปแล้ว การให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง ควรใช้เวลา 45 – 50 นาที สำหรับการให้คำปรึกษารายบุคคล และ 60 – 70 นาที สำหรับการให้คำปรึกษากลุ่ม และควรอยู่ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน ต่อรายหรือต่อกลุ่มรวมทั้งหลีกเลี่ยงการนัดหมายอื่น

2. ให้ความสำคัญกับภาษาท่าทางของนักเรียนให้มาก หากพบว่าคำพูดกับท่าทางของนักเรียนขัดแย้งกัน ให้เชื้อภาษาท่าทางและสะท้อนกลับให้นักเรียนรับรู้ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจตัวเองมากขึ้น เช่น “เธอบอกว่าเธอเสียใจกับเรื่องนี้มาก แต่ขณะที่เธอพูดว่าเสียใจ อาจารย์เห็นเธอยิ้ม จริงๆ แล้วเธอรู้สึกอย่างไร”

3. หลีกเลี่ยงการถามข้อมูลทีละเล็กละน้อย หรือเจาะจงเกินไป เพราะอาจทำให้นักเรียนอึดอัดใจ และไม่ให้ความร่วมมือในการปรึกษาได้

4. หลีกเลี่ยงการแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติตามความเห็นของครูเพราะนักเรียนอาจเคยปฏิบัติในสิ่งที่ครูแนะนำมาแล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จ หรืออาจเป็นคำแนะนำที่นักเรียนไม่ต้องการ ซึ่งจะทำให้ นักเรียนหลีกเลี่ยงที่จะมารับคำปรึกษาต่อไป

5. หลีกเลี่ยงการเกิดอารมณ์ร่วม และการเห็นชอบกับพฤติกรรมของนักเรียนที่จะเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนคิดและทำพฤติกรรมเหมือนเดิม ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

6. ไม่ควรรีบด่วนที่จะสรุปและแก้ปัญหา โดยที่นักเรียนไม่มีโอกาสได้สำรวจปัญหา และสาเหตุมากพอ

7. หลังจากการให้คำปรึกษาแต่ละครั้งแล้ว อาจารย์ควรบันทึกผลการให้คำปรึกษาไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการให้คำปรึกษาต่อไป

8. ต้องรักษาความลับ และประโยชน์ของนักเรียนโดยต้องระมัดระวังที่จะไม่นำเรื่องราวของนักเรียนไปพูดในที่ต่างๆ แม้จะไม่เอ่ยชื่อก็ตาม เพราะคนฟังอาจปะติดปะต่อเรื่องราวเอง หรืออาจสอบถามกันจนรู้ว่า เป็นเรื่องราวของนักเรียนคนใด ซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อนักเรียนดังกล่าว และกระทบถึงความน่าเชื่อถือไว้วางใจของระบบการให้คำปรึกษาได้

คุณลักษณะของอาจารย์ผู้ให้คำปรึกษา

อาจารย์ที่จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีลักษณะส่วนตัวดังต่อไปนี้ 1. รู้จักและยอมรับตนเอง 2. อุดหนุน ใจเย็น 3. จริงใจ และตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่น 4. มีท่าทีที่เป็นมิตร และมองโลกในแง่ดี 5. ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น และช่างสังเกต 6. ใช้คำพูดได้เหมาะสม 7. เป็นผู้รับฟังที่ดี นอกจากนี้ยังควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือมีบุคลิกภาพที่ดี และการรักษาความลับการให้คำปรึกษารายบุคคล การให้คำปรึกษาเป็นวิวัฒนาการหรือขั้นตอนของการให้คำปรึกษาสำหรับอาจารย์ นากรช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา เพราะทักษะและขั้นตอนในการให้คำปรึกษาเป็นตัวกำหนดแนวทางให้อาจารย์ปฏิบัติ

ซึ่งจะช่วยให้การให้คำปรึกษาดำเนินไปอย่างมีระบบและทิศทางที่ชัดเจนช่วยทำให้คำปรึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการให้คำปรึกษาเป็นศาสตร์และศิลป์ที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและลักษณะธรรมชาติของนักเรียนผู้รับคำปรึกษา ดังนั้นขั้นตอนการให้คำปรึกษาที่อาจารย์ผู้ให้คำปรึกษาใช้ในแต่ละครั้งอาจมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ได้มีผู้เสนอกระบวนการให้คำปรึกษาไว้แตกต่างกันออกไปบ้าง ดังนี้

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา การศึกษาขั้นตอนของนักจิตวิทยาการให้คำปรึกษาหลายๆท่าน สรุปได้ว่า ขั้นตอนการให้คำปรึกษาที่ง่าย กระชับ เข้าใจตรงกัน และสะดวกแก่การฝึกให้คำปรึกษาควรแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นสร้างสัมพันธภาพ การเริ่มต้นพลงกันครั้งแรกของอาจารย์ผู้ให้คำปรึกษาและนักเรียนผู้รับคำปรึกษา เป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะการเริ่มต้นพบกันที่เป็นไปด้วยความอบอุ่นเป็นกันเองจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกลำเอียงและไว้วางใจ พร้อมทั้งจะเปิดเผยเรื่องราวของตนเองและร่วมมือในการปรึกษาทำให้การให้คำปรึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ง่ายขึ้น วัตถุประสงค์ 1. เพื่อลดความประหม่า และวิตกกังวลของผู้รับคำปรึกษา 2. สร้างความรู้สึกคุ้นเคยและเป็นกันเองระหว่างอาจารย์ผู้ให้คำปรึกษากับนักเรียนผู้รับคำปรึกษา 3. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา 4. ให้นักเรียนผู้รับคำปรึกษาเกิดความมั่นใจต่อการให้คำปรึกษาและไว้วางใจอาจารย์ผู้ให้คำปรึกษา

ความสำคัญหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์เทือน ทองแก้วได้ให้หลักคิดในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ ไว้ดังนี้อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของนักศึกษา ต้องช่วยเหลือนักศึกษาในการปรับตัวเองเมื่อเข้ามาสู่สถานศึกษาใหม่ เช่น การปรับตัวกับเพื่อนใหม่ ปรับตัวในการเรียน ยิ่งในสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาต้องรับผิดชอบตัวเองมากขึ้น เพราะถือว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว ย่อมรับผิดชอบตัวเองได้ บางคนยังคุ้นเคยการเรียนแบบเดิม คือ สมัยการเรียนในระดับมัธยมศึกษา เมื่อเข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษาในระยะแรกจะยังไม่สามารถปรับตัวได้จะเกิดความคับข้องใจ หรือในกรณีการคบเพื่อนใหม่จะต้องเปลี่ยนเพื่อนใหม่ เป็นต้น ทั้งการเรียนและการคบเพื่อนถ้านักศึกษาได้มีโอกาสปรับตัวให้สามารถดำเนินการด้วยดี เริ่มต้นดี นักศึกษาจะประสบความสำเร็จในการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยนักศึกษา ให้ประสบความสำเร็จในการปรับตัว และช่วยเหลือเมื่อนักศึกษาประสบปัญหา การช่วยให้นักศึกษาเรียนอย่างมีความสุขและจบการศึกษาอย่างมีคุณภาพ คือ เป้าหมายของการทำหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

1. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ดูแล และรับผิดชอบนักศึกษาที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้การช่วยเหลือและสนับสนุนให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ คือ

1.1. การให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ คือ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษา เช่น การวางแผนการเรียนให้จบการศึกษาในเวลาที่กำหนดตามหลักสูตร ติดตามผลการเรียนของนักศึกษา ให้คำแนะนำในกรณีมีปัญหาการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง สนับสนุนการเรียนของนักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด ทำงานร่วมกับนักศึกษาในการวางแผนการประชุมและกิจกรรมสัมพันธ์ การสร้างความคุ้นเคย ให้ความสัมพันธ์ที่ระหว่างนักศึกษาและระหว่างครูกับศิษย์ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนของนักศึกษา ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนในสถาบันอุดมศึกษา เช่น การจดบันทึกคำบรรยาย การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง การอ่านตำรา การเขียนรายงาน การนำเสนอรายงาน แก้ไขปัญหาผลการเรียนต่ำ เป็นต้น

1.2. การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปรับตัว นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่ในช่วงวัยของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การคบเพื่อน ค่าใช้จ่าย ความขัดแย้งต่างๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อน อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับตัวในการคบเพื่อนใหม่ ต้องระมัดระวังเรื่องยาเสพติด ความประพฤติทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องคอยตรวจสอบดู นักศึกษาบางคนมีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตที่เนื่องมาจากปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาเรื่องการเดินทาง ปัญหาเรื่องการปรับตัว เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อสุขภาพจิต ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงอยู่ และการเรียนในห้องเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาจึงมีบทบาทเหมือนพ่อแม่ที่ต้องคอยดูแลเอาใจใส่ หมั่นคอยสังเกตพฤติกรรมและคอยช่วยเหลือ ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย มีค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ทั้งในการใช้จ่ายส่วนตัวและการเรียน บางคนมีโทรศัพท์มือถือ และใช้เครื่องสำอางตามแฟชั่น ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ถ้าครอบครัวไม่สามารถสนับสนุนได้จะเกิดปัญหา แม้ว่าจะมีกองทุน ICL ให้กู้ยืม หรือ ทุนอื่นๆ ก็ตาม ถ้าหากบริหารกิจกรรม บริหารการเงินไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ ปัญหาความขัดแย้ง ที่อาจก่อให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง อาจเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ เช่น การรับน้องใหม่ การแย่งชิงคู่รัก การแข่งขันกีฬาระหว่างคณะ

ระหว่างสถาบัน เป็นต้น รวมทั้งความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในตัวนักศึกษา จากการไม่สามารถปรับตัวในเรื่องต่างๆ ได้ ย่อมเกิดความขัดแย้ง ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งอาจนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าว ทำร้ายเพื่อน ทำร้ายตนเอง เป็นต้น ปัญหาการปรับตัวเป็นปัญหาสำคัญเบื้องต้น ที่นักศึกษาใหม่จะพบในช่วงแรกของการเข้าสู่ สถาบันการศึกษาใหม่ ถ้าได้รับการช่วยเหลือด้วยดี จากอาจารย์ที่ปรึกษาที่เอาใจใส่ดูแลตั้งแต่ต้น และเมื่ออยู่ในสถานศึกษามานานหลายปี จะมีปัญหาการเรียน การคบเพื่อน และค่าใช้จ่าย เป็นต้น โดยเฉพาะบางคนที่มีปัญหากระทบหลายๆ ด้าน จากการเงิน ทางบ้าน เพื่อนฝูง จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต สมาธิ และการเรียน ซึ่งจะทำให้มีสุขภาพจิตที่ไม่ดีมากขึ้น เพราะอาจต้องออกจากสถาบันการศึกษาด้วยเหตุผลว่าสอบตก

1.3. การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ สถาบันการศึกษาต้องการให้นักศึกษามีบุคลิกภาพที่ดีในสถาบันการศึกษา และเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว บุคลิกภาพของนักศึกษา หมายถึง ลักษณะโดยรวมของนักศึกษาที่แสดงหรือกระทำให้ปรากฏ เช่น การเดิน การพูดจา การแต่งกาย กิริยามารยาท การมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

กระบวนการจัดกิจกรรมในสถาบันการศึกษาต้องการให้นักศึกษามีบุคลิกภาพที่ดี จึงมีกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพหลายลักษณะ ในรูปกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การสาธิต การวางแผนเกี่ยวกับการพูด การวางตัว การนำเสนอข้อมูล การแต่งกาย เป็นต้น เพื่อนักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจและนำมาปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง ซึ่งรวมถึงความประพฤติและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เช่น การเคารพรุ่นพี่ การเคารพครูอาจารย์ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบันการศึกษา การเคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น การซื่อสัตย์ และการตรงต่อเวลา เป็นต้น สิ่งดังกล่าวข้างต้น อาจารย์ที่ปรึกษาจะมีบทบาทได้ช่วยเหลือนักศึกษาในระหว่างการศึกษาในสถาบันได้อย่างเต็มที่และใกล้ชิด การกล่อมเกลากันเป็นนิสัย จะช่วยให้นักศึกษาได้มีมาตรฐานด้านบุคลิกภาพที่ดีตั้งแต่เป็นนักศึกษา เมื่อจบออกไปแล้วจะเป็นคนที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

1.4. การให้คำปรึกษาในการทำกิจกรรมของนักศึกษา ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันการศึกษามีความหมายและมีคุณค่าที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานภายหลังจบการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาจึงควรสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จ โดยให้คำแนะนำในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมทางสังคม เพื่อการเรียนรู้ การทำงานหรือกิจกรรมในการเสริมความรู้ทางวิชาการ นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน การฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ผู้ประสานงานและผู้สนับสนุน เป็นต้น ซึ่งจะต้องได้การปลูกฝังแนวคิดที่ดีงามในการทำกิจกรรม เช่น

- (1) การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่ทางสถาบันจัดขึ้น หรือหน่วยงานอื่นๆ
ดำเนินการ
- (2) การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
- (3) การดูแลรักษาสุขภาพของตนเองในการเข้าร่วมกิจกรรม
- (4) พัฒนาทักษะการทำงานของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบ
และเรียนรู้วิธีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง
- (5) การแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับการเรียน
- (6) สร้างวัฒนธรรมความประพฤติที่ดีให้กับรุ่นพี่ หรือเป็นตัวอย่างให้กับรุ่นน้อง
- (7) ปลูกจิตสำนึกของนักศึกษาให้ตระหนักในคุณค่าของมรดกของชาติ เช่น
ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเป็นไทย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักศึกษา
และสถานศึกษาให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เป็นต้น

2. หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

สถาบันการศึกษาจะออกคำสั่งแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีหน้าที่เป็นไปตาม
ระเบียบ หรือข้อบังคับของสถาบันการศึกษา ดังนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาจึงต้องทำหน้าที่ตามคำสั่ง
ของสถาบันการศึกษา แต่หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาบางอย่างก็ไม่สามารถเขียนไว้ได้ทั้งหมด ถึง
อย่างไรก็ตาม หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ช่วยเหลือและแนะนำนักศึกษาให้ประสบผลสำเร็จใน
การศึกษาตามศักยภาพอย่างสูงสุด และช่วยให้สามารถปรับตัวและดำรงชีพในสถาบันการศึกษา
อย่างมีความสุข ดังนั้น หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นไปตามคำสั่งของสถาบันการศึกษา และ
หน้าที่อื่นๆ ทั่วไปที่จะช่วยให้นักศึกษาจบการศึกษาอย่างมีความสุข ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 หน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ

- (1) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกวิชาเรียน
- (2) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทะเบียนวิชาเรียน
- (3) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการควบคุมการลงทะเบียนเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตร
กำหนด
- (4) ให้คำแนะนำช่วยเหลือในกรณีที่มีผลการเรียนต่ำหรือเพิ่มศักยภาพในการ
เรียนให้สูงขึ้น
- (5) ให้คำแนะนำในการคิดคะแนนระดับค่าเฉลี่ย
- (6) ให้คำแนะนำเรื่องการเตรียมอาชีพหรือศึกษาต่อ

2.2 หน้าทีของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านบุคลิกและการปรับตัว

- (1) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของสถาบันการศึกษา
- (2) ให้คำปรึกษาเรื่องการปรับตัวในด้านการเรียน สุขภาพ การคบเพื่อน การพักอาศัย
- (3) ดูแลเรื่องความประพฤติ การปฏิบัติตามระเบียบ

2.3 หน้าทีของอาจารย์ที่ปรึกษาในด้านประสานงานและอื่นๆ

- (1) ประสานงานกับผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการช่วยเหลือนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
- (2) กำหนดตารางเวลาอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาเข้าพบ ทั้งในการปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม
- (3) จัดทำระเบียบเก็บข้อมูลของนักศึกษาเป็นรายบุคคลและเก็บรักษาไว้เป็นความลับ
- (4) พิจารณาคำร้องของนักศึกษาโดยเร็ว และให้ช่วยเหลือได้ตามระเบียบบังคับ
- (5) สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์ นักศึกษา และผู้บริหารมหาวิทยาลัย
- (6) ให้ข้อมูลย้อนกลับต่อผู้บริหาร ในการให้คำปรึกษาตลอดจนปัญหาต่าง ๆ

แนวปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาควรปฏิบัติดังนี้ ศึกษาคู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา จัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาในที่ปรึกษาเป็นระเบียบสะสม และข้อมูลต่างๆ ของนักศึกษา เข้าร่วมประชุมกับอาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้บริหาร เพื่อเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษา นัดหมายนักศึกษา โดยจัดทำเป็นตารางที่จะให้นักศึกษาพบเป็นรายกลุ่มหรือบุคคล รวมทั้งสถานที่ที่จะให้พบ ในการให้คำปรึกษาให้มีการบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองในเรื่องการให้คำที่ปรึกษาแก่นักศึกษา ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเคร่งครัด และอื่นๆ ที่เห็นว่าจะช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จและสถาบันมีชื่อเสียง

เครื่องมือและข้อมูลสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาควรจัดหาเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้
เครื่องมือ

- (1) คู่มือนักศึกษา
- (2) ระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาและการวัดผล
- (3) หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง
- (4) คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา
- (5) ระเบียบสะสมของนักศึกษาในการบันทึกข้อมูลและกิจกรรม
- (6) สมุดบันทึกของอาจารย์ที่ปรึกษาในการปฏิบัติหน้าที่
- (7) แบบฟอร์มหรือคำร้องที่จำเป็น
- (8) อื่นๆ

ข้อมูล

- (1) ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการของสถานศึกษา เช่น ทุน การใช้ห้องสมุด เป็นต้น
- (2) ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ
- (3) ข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาและผู้ปกครอง
- (4) ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของสถาบันการศึกษา
- (5) ข้อมูลทั่วไปของสถาบันการศึกษา
- (6) อื่นๆ

อาจารย์ที่ปรึกษาควรรวบรวมและศึกษาเอกสารดังนี้

คู่มือการบริหารการศึกษาผ่านเครือข่ายของคอมพิวเตอร์ (Internet)

คู่มือการบริหารการศึกษา

คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา

คู่มือนักศึกษา

หลักสูตรของคณะที่นักศึกษาสังกัด

ข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาขั้นปริญญาตรีของสถาบัน

แบบฟอร์มสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย

- (1) แบบทะเบียนประวัติของนักศึกษา

(2) แบบบันทึกการให้คำปรึกษา

(3) แบบรายงานการยุติให้คำปรึกษา

(4) สมุดบันทึกผลการเรียน

ตัวอย่างในใบสมัครและแบบคำร้องต่าง ๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับทุนการศึกษาของนักศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับบริการที่วิทยาลัยจัดให้นักศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยและชุมชนแวดล้อม

ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในสาขาที่อาจารย์สอน

ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

อื่น ๆ

อาจารย์ที่ปรึกษาเปรียบเสมือนพ่อ แม่ คนที่สองของนักศึกษา จึงต้องใกล้ชิด รู้จัก และเข้าใจนักศึกษาทุกคน รู้จุดเด่นหรือลักษณะพิเศษของแต่ละคน พร้อมทั้งรู้จุดที่ต้องแก้ไข ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่เก็บความลับของนักศึกษาได้ ไว้วางใจได้ นักศึกษาเชื่อถือ อาจารย์ที่ปรึกษาจำต้องทำหน้าที่ป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษาอย่างเต็มที่ ในการป้องกันนักศึกษา คือ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำในส่วนต่างๆ ที่ช่วยให้นักศึกษาได้รอดพ้นจากอุปสรรคทางการเรียนต่างๆ รวมถึงเรื่องส่วนตัว ส่วนการแก้ไข หมายถึง เมื่อนักศึกษาพบปัญหาใดๆ จะต้องร่วมมือกับนักศึกษาแก้ไขอย่างทันที สำหรับการส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษา คือ การสนับสนุนนักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพอย่างเต็มที่ สิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยเหลือนักศึกษาทั้งหมด ให้นักศึกษาประสบความสำเร็จจบการศึกษาทุกคนนั้น คือ รางวัลชีวิตของอาจารย์ที่ปรึกษาที่น่าภูมิใจ

โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง

ปรัชญา

สถาบันทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาเยาวชน นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านการกีฬา มีโอกาสพัฒนาอัจฉริยภาพแห่งตนควบคู่ไปกับการศึกษาวิชาสามัญ และพัฒนาความเป็นเลิศทางการกีฬาสามารถเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับชาติ และระดับนานาชาติที่ทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ

วิสัยทัศน์ (vision)

"โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทองเป็นผู้นำการผลิตและพัฒนานักกีฬาระดับชาติและนานาชาติ"

พันธกิจ (Mission)

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ
2. เป็นผู้นำในการผลิตนักกีฬาสู่ระดับชาติและนานาชาติ
3. พัฒนาทักษะทางการกีฬาสู่ความเป็นเลิศ

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน (Strategy)

1. จัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ
2. ส่งเสริมการผลิตนักกีฬาสู่ระดับชาติและนานาชาติ
3. ยกระดับทักษะทางการกีฬาสู่ความเป็นเลิศ
4. บริหารจัดการองค์กรอย่างมีคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาล

สัญลักษณ์

รูปพระพลบดีทรงช้างเอราวัณ อยู่ภายในวงรี 2 ชั้น และมีข้อความ “สถาบันการพลศึกษา” อยู่ภายในวงกลมด้านบน และมีข้อความ “โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง” อยู่ภายในวงกลมด้านล่าง

โรงเรียนกีฬา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการยกระดับและพัฒนามาตรฐานทางการกีฬา ให้ทัดเทียมกับอารยะประเทศ ด้วยการส่งเสริมกีฬาอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและพัฒนามาตรฐานการกีฬาให้มีขีดความสามารถในการร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติให้ดียิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนกีฬาแห่งแรกในปี พ.ศ.2533 เรียกว่า “โครงการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาเต็มรูปแบบ” และในปี พ.ศ. 2536 ได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนกีฬารูปแบบประหยัดขึ้นอีก 3 แห่ง และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบที่จะจัดตั้งโรงเรียนกีฬารูปแบบประหยัด

ขึ้นให้ครบทุกเขตการศึกษา และในปีการศึกษา 2540 กรมพลศึกษาได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนกีฬาขึ้นอีก 2 แห่ง โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง เป็นโรงเรียนกีฬารูปแบบประหยัดที่กรมพลศึกษาได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็น ลำดับที่ 7 ในปีการศึกษา 2542 โดยประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 กรมพลศึกษาได้มี คำสั่งแต่งตั้งให้นายปรีชา ศรีเขียวพงษ์ อาจารย์ 2 ระดับ 7 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง และแต่งตั้งให้นายณัฐ สุวรรณโฆสิต อาจารย์ 2 ระดับ 7 วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดอ่างทอง นางสาวบุษยา ณ ป้อมเพชร อาจารย์ 1 ระดับ 5 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี นายปรีชา รุจิรกาล อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี ปฏิบัติหน้าที่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง และแต่งตั้งให้ นางอรุณสวัสดิ์ สีนาง ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสำนักงานโครงการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง และให้นางสาวศิริวรรณ โพธิ์วัน อาจารย์ 1 ระดับ 3 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสุโขทัย และนางสาวอมรรัตน์ ศิริพงษ์ อาจารย์ 1 ระดับ 4 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทองมาช่วยราชการ ณ โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง ในช่วงปีการศึกษา 2543 - 2544 เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อมาในปีการศึกษา 2545 โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทองได้ขอกำหนดตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ และได้ผ่านเกณฑ์การประเมินจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู โดยกรมพลศึกษาได้แต่งตั้งให้ นายปรีชา ศรีเขียวพงษ์ อาจารย์ 3 ระดับ 8 รักษาการและปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ใหญ่ และแต่งตั้งให้นายณัฐ สุวรรณโฆสิต นางอรุณสวัสดิ์ สีนาง นายปรีชา รุจิรกาล และนายสุวรรณ คงทน ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่

ต่อมาได้มีการขอกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2547 และคณะกรรมการข้าราชการครูได้อนุมัติให้โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทองปรับตำแหน่งผู้บริหารจากตำแหน่งอาจารย์ใหญ่เป็นผู้บริหารโรงเรียน และสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการได้แต่งตั้งให้นายปรีชา ศรีเขียวพงษ์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนคนแรก ต่อมาสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการได้แต่งตั้งให้ นายธนิต พันธุ์มะโสภาส ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาจังหวัดชลบุรีมาปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง จนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสถาบันการศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และได้ปรับบทบาทจากโรงเรียนกีฬารูปแบบประหยัดเป็นเต็มรูปแบบโดยเปิดการเรียน

การสอนจำนวน 5 ชนิดกีฬา คือ ฟุตบอล กรีฑา ว่ายน้ำ เทควันโด และวอลเลย์บอล และดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญเอง ปัจจุบันมีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 380 คน

สถาบันการพลศึกษา จังหวัดอ่างทอง

ปรัชญา

ร่วมมือพัฒนา นำกีฬาสู่ชุมชน พัฒนาคนให้สมดุล คำจูนวัฒนธรรม

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาด้านพลศึกษา สุขศึกษา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. วิจัยและพัฒนาด้านพลศึกษา กีฬา สุขศึกษา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. ให้บริการทางวิชาการ การจัดการกีฬา และด้านอื่นๆ แก่สังคม
4. พัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของท้องถิ่น
5. ส่งเสริม สนับสนุน จัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษด้านกีฬา นันทนาการ และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา
6. ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศ

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอ่างทอง ตั้งอยู่เลขที่ 39 หมู่ที่ 8 ตำบลไชยภูมิ อำเภอลำลูกกา จังหวัดอ่างทอง จัดเป็นสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เดิมใช้ชื่อว่า วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2519 ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจัดการศึกษาเพื่อผลิตครูพลศึกษาให้เพียงพอและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. 2513 วิทยาลัยพลศึกษาส่วนกลาง ของกรมพลศึกษา ซึ่งตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการให้เปลี่ยนเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา (พลศึกษา) โดยถือเป็นวิทยาเขตหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา (ประสานมิตร) สังกัดกรมการฝึกหัดครู แต่ได้มอบหมายให้ กรมพลศึกษารับผิดชอบในการผลิตครู พลศึกษา ระดับปริญญาตรี และในปี พ.ศ. 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษา (พลศึกษา) ได้โอนเป็นคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และ ต่อมาได้เป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพลศึกษา แต่อัตรากำลังบางส่วนยังคงสังกัดกรมพลศึกษา โดยเรียกส่วนงานนี้ว่า “วิทยาลัยพลศึกษาส่วนกลาง” ไม่

เปิดรับนักศึกษา

สำหรับวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดอ่างทอง ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 ได้มีการประชุมศึกษาธิการเขตการศึกษาขึ้น ณ กระทรวงศึกษาธิการ โดย ศาสตราจารย์ ดร.บุญสม มาร์ติน อธิบดีกรมพลศึกษา ได้ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบว่า จะมีการพิจารณาจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาขึ้นทุกเขตการศึกษา เขตการศึกษาละ 1 แห่ง ในการประชุมครั้งนั้น นายสำราญ ปกป้อง ศึกษาธิการเขตการศึกษา 6 ได้นำนโยบายมาปรึกษากับ นายสงวน สาริตานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง และ นายกมล เสมอเหมือน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง ในขณะนั้น ร่วมกับคณะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของจังหวัดอ่างทองอีกหลายท่าน คณะบุคคลดังกล่าว ได้พิจารณาหาสถานที่ที่ใช้ในการก่อตั้ง และพบว่า สถานที่ของศูนย์ฝึกอบรบอาชีพผู้ใหญ่ ศูนย์บางชัน (เดิม) ตำบลไชยภูมิ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอ่างทอง มีเนื้อที่ 141 ไร่ 67 ตารางวา เป็นสถานที่ที่มีความเหมาะสมที่สุด ดังนั้น นายสงวน สาริตานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง จึงได้เสนอไปยังกรมพลศึกษา เพื่อนำเสนอกระทรวง ศึกษาธิการ และ นายประชุม รัตนเพียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีความเห็นชอบ ได้อนุมัติให้จัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง ขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519

ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนระยะแรก ได้ทำการผลิตครูพลศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (พลศึกษา) และปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ในปีการศึกษา 2533 วิทยาลัยครูเทพสตรี และวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง ได้ทำความร่วมมือทางวิชาการผลิตบุคลากรระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาการฝึกและการจัดการกีฬา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 – 2534 รวม 2 รุ่น และในปีการศึกษา 2535 ได้พัฒนาหลักสูตรสาขาวิทยาศาสตร์ขึ้นใหม่เป็นหลักสูตรสาขาวิทยาศาสตร์ สายวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โปรแกรมวิทยาศาสตรการกีฬา (การฝึกและการจัดการกีฬา) ในปีการศึกษา 2538 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง ได้จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนเกษไชโย ในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง โดยมีนโยบายเพื่อขยายการบริการด้านการศึกษาให้กับชุมชน และเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา หลักสูตรที่เปิดสอนมีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรระยะยาว

ปัจจุบันได้รับการสถาปนาเป็นสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอ่างทอง เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2548 ให้จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งผลิตและพัฒนาบุคลากรทางพลศึกษา การกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬา วิทยาศาสตร์สุขภาพ นันทนาการ และบุคลากรในด้านที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจในการทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการ การบริการชุมชน การใช้และพัฒนา

เทคโนโลยี เสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้แก่ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษทางกีฬา นันทนาการ และบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย รวมถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน และกีฬาไทย ปัจจุบัน ปีการศึกษา 2548 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตอ่างทอง มีการจัดการเรียนการสอนระดับต่าง ๆ ตามหลักสูตรดังต่อไปนี้

ระดับปริญญาตรี

- หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา เป็นหลักสูตร 5 ปี ของสถาบันการพลศึกษา
- หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา โปรแกรมวิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นหลักสูตร 4 ปี ของสถาบันการพลศึกษา
- หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานันทนาการ โปรแกรมวิชาผู้นำนันทนาการ ของสถาบันการพลศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จเร วงศ์คงดี (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ครูที่ปรึกษาของโรงเรียนมัธยม จำนวน 350 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดระยองที่มีขนาดต่างกัน 3 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายคู่อยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมและด้านความพร้อมในการดำเนินงาน ด้านผลการดำเนินงาน และผลกระทบจากการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.5$) โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีผลการดำเนินงานเหมาะสมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง 3) รูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ควรดำเนินงานตามที่กำหนดเชิงระดับได้แก่ ปัจจัยในการดำเนินงาน ด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านผลการดำเนินงานและด้านผลกระทบจากการดำเนินงาน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กมุ่งเน้นการจัดครูที่ปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความ

ตระหนักถึงความสำคัญและความเข้าใจขั้นตอน การให้คำปรึกษารวมทั้งประสานให้ผู้ปกครอง เข้าใจและเห็นความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จักรี โพธิ์สำนึก (2550) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับชั้น มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ 2) ปัญหาในการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้ว เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บัวเครือ โพธิ์ชัย (2548) ปัญหาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะแก้ว เขต 2 พบว่าปัญหาการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาอันดับแรกคือ การรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล รองลงมาได้แก่ การส่งต่อและการป้องกันแก้ไขปัญหา เนื่องจากครูที่ปรึกษาได้อบรมมา บ้างแต่ยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักการและเครื่องมือที่ใช้วัดประเมินผลการจัดกลุ่มนักเรียนอาจจะยัง ไม่ได้มาตรฐานที่แท้จริง อีกประการหนึ่งคือ การขาดแคลนกำลังครู ทำให้ครูมีภาระงานไม่ทางด้าน การสอนหรือด้านหน้าที่พิเศษอื่นๆ มาก นอกจากนี้ครูยังขาดทักษะในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้อง กับการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมี ข้อเสนอแนะด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน 1) ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ความสำคัญไม่ทางด้านงบประมาณ ด้านการจัดทำข้อมูลหรือด้านการ อบรมพัฒนาระบบ 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรมีเกณฑ์ในการคัดกรองที่ชัดเจน เพียงตรงและได้มาตรฐาน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไข ครูที่ปรึกษาควรใช้เวลาเพื่อแก้ไขปัญหา อย่างจริงจัง 5) ด้านการส่งต่อ ควรมีการประสานสัมพันธ์และสร้างความร่วมมือทั้งภายในโรงเรียน และหน่วยงานภายนอก เพื่อสร้างความเข้าใจแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

สมศักดิ์ วรรณศิริ (2550) ได้วิจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1 ตามความ คิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้แทนปกครองนักเรียน พบว่า การดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุก ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จัก

นักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ และจากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ครูกับผู้แทนนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิสูตร ฉัตรเชิดชัย (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบที่มงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหา สาเหตุแนวทางแก้ไข และนำเสนอรูปแบบที่มงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านบทบาทที่สมดุลง พบว่า โรงเรียนมีบุคลากรจำกัด ทำให้มีงานรับผิดชอบหลายๆ ด้าน การแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ของที่มงาน สมาชิกในที่มงานไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากรแนวทางแก้ไขและพัฒนาคือ ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกที่มงานคัดเลือกบุคลากรในที่มงานให้เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ 2) ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน พบว่า ที่มงานมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์น้อย การชี้แจงไม่ชัดเจน ขาดข้อมูลสารสนเทศ แนวทางแก้ไขและพัฒนาคือ ที่มงานต้องกำหนดนโยบายหลักให้ชัดเจนมีการชี้แจง และให้สมาชิกที่มงานร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย 3) ด้านเปิดเผยต่อกัน และการเผชิญหน้าเพื่อแก้ไขปัญหา พบว่า โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ปัญหา สมาชิกศึกษารายงานมากเกินไป แนวทางแก้ไขและพัฒนาคือ ต้องมีการพัฒนาผู้นำในการประชุมและแก้ไขปัญหา 4) ด้านการสนับสนุนและไว้วางใจต่อกัน พบว่าสมาชิกในที่มงานยังขาดความร่วมมือและตั้งใจทำงานช่วยเหลือกันเฉพาะกลุ่ม ขาดการส่งเสริมให้กำลังใจและความเสมอภาค 5) ด้านความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ พบว่าที่มงานไม่อุทิศตน ไม่ให้ความร่วมมือ การสานประโยชน์ในการปฏิบัติมีน้อย ไม่สร้างสรรค์ การประชุมร่วมมือมีน้อย วางตัวไม่เป็นกลาง การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบแนวทางแก้ไขพัฒนาคือ ต้องจัดเวลาให้สมาชิกได้ประชุมแก้ปัญหาร่วมกันให้มากขึ้นต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ เทคนิคการประชุม การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบเพื่อประกอบการตัดสินใจ 6) ด้านกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจน พบว่า โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการ แต่มีการปรับเปลี่ยนบ่อย ทำให้กระบวนการไม่ชัดเจน สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนน้อย การประชุมชี้แจงไม่เน้นเป้าหมาย แนวทางแก้ไขพัฒนาคือ ควรมีการกำหนดนโยบายและแผนที่ชัดเจน สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนมากขึ้น เพื่อจะได้เป้าหมายใน

ทิศทางเดียวกัน 7) ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสม พบว่าการมอบหมายงานให้สมาชิกในทีมปฏิบัติหน้าที่ผู้นำ ไม่เป็นที่ยอมรับหรือให้ความร่วมมือเท่าที่ควรทำให้การมอบหมายงานซ้ำซ้อน หมุนเวียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถเข้ามาเป็นผู้นำ 8) ด้านการทบทวนปฏิบัติการสม่ำเสมอ พบว่า สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นแล้ว และไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินไม่มีการแต่งตั้งกรรมการ และนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงแนวทางแก้ไขพัฒนาคือ ควรมีการแต่งตั้งสมาชิกเป็นกรรมการประเมินผล สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และหลักเกณฑ์การประเมิน ควรมีการนำผลการประเมินมาทบทวนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไข 9) ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่าสมาชิกที่มงานไม่มีโอกาสพัฒนาตนเองเพิ่มเติมงบประมาณมีจำกัด ฝ่ายบริหารไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรส่งเสริมทางด้านเทคโนโลยี แนวทางแก้ไขและพัฒนาคือ ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนและพัฒนาครูในทุกๆ ด้านตามปัญหาและความต้องการ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มโรงเรียน 10) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม พบว่าโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกดี มีการจัดกิจกรรมระหว่างกลุ่ม แต่ยังขาดความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม เพราะจำกัดเรื่องเวลา ขาดการวางแผนและฝ่ายบริหารให้ความสำคัญมีน้อย ขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่าง ทีมนำ ทีมประสาน และทีมนำ แนวทางแก้ไขและพัฒนาคือ ฝ่ายบริหารหรือทีมนำ ต้องให้ความสำคัญเรื่อง ทีมงานโดยการสร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 11) ด้านการสื่อสารที่ดี พบว่าโรงเรียนมีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจน้อยมากทำให้ไม่ชัดเจนหรือรับรู้ปฏิบัติไม่ตรงกัน ทีมนำและทีมประสานขาดการติดตามข้อมูลป้อนกลับ แนวทางแก้ไขและพัฒนาคือ ควรกำหนดแผนระบบสื่อสารให้ชัดเจนควรมีระยะเวลาตามกระบวนการของระบบ มีการนิเทศติดตามข้อมูลป้อนกลับ

งานวิจัยต่างประเทศ

บลูม (Blum, 1997, p. 2348-A) ได้วิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการวินัยโรงเรียนจำนวน 26 รูปแบบ ในแง่แนวคิดเชิงทฤษฎี จุดแข็ง จุดอ่อน และหลักหมายเชิงประจักษ์มาสนับสนุน จากการศึกษาเอกสารสรุปว่า ยังไม่มีวิธีฝึกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหาทุกๆ สถานการณ์ และไม่มีการฝึกอบรมครั้งใดครั้งหนึ่งมีผลดีในการช่วยให้ครูแก้ปัญหาทางวินัยนักเรียนที่ดีกว่าการฝึกอบรมอื่นๆ และควรทำการฝึกอบรมในการแก้ปัญหาวินัยนักเรียนให้กับครูประจำการก่อน หรือนักศึกษาครู ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาจำนวนโปรแกรมการผลิตครูที่จัดให้มีรายวิชาเฉพาะด้านวินัยนักเรียนไว้ในหลักสูตร การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามส่งไปยังสถาบันที่จัดหลักสูตรผลิตครู จำนวน 467 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า มีสถาบันจำนวน ร้อยละ 514 ที่จัด

รายวิชาวินัยนักเรียนไว้ในหลักสูตร แต่มีร้อยละ 43 เท่านั้นที่บังคับให้เรียน โดยวิชาวินัยนักเรียนมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องประวัติการเกิดวินัยนักเรียนและรูปแบบการแก้วินัยนักเรียน โดยมีเอกสาร/ตำราและสื่อทัศนูปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน

แนดเลอร์ (Nadler, 1990 อ้างถึงใน จักรี โพธิ์สำนัก, 2550, หน้า 31) ได้ทำการวิจัยพบว่า นักศึกษามักปรึกษาตนเองในกลุ่มเพื่อนมากกว่าที่จะมาพบอาจารย์ที่ปรึกษา เนื่องจากไม่ต้องการถูกถามเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวเพราะเกรงความความลับของตนจะถูกเปิดเผย โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางถึงตอนปลาย ปรัชญาการณดังกล่าวอาจมีส่วนทำให้นักศึกษาไม่มาปรึกษาและเห็นว่าบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษามีความสำคัญลดลงสำหรับตน และเกรงว่าความลับของตนจะถูกเปิดเผย การเข้าพบเพื่อปรึกษาจึงมักเป็นการเข้าพบทางด้านวิชาการ ส่วนปัญหาอื่นๆ นักศึกษาจะไปปรึกษากับเพื่อน และมักมาพบอาจารย์ที่ปรึกษาต่อเมื่อมีปัญหาที่ตนเองและเพื่อนไม่สามารถแก้ปัญหาได้แล้ว

ลีแมนโนวสกี (Lenmannowsky, 1991 อ้างถึงใน จักรี โพธิ์สำนัก, 2550, หน้า 32) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษากับนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการวิจัยไปสร้างความเข้าใจระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครองในโรงเรียนลินคอล์น (Lincoln) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนต้องการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาจากโรงเรียนลำดับมากไปหาน้อยดังนี้ โครงการพัฒนาอาชีพ วิธีการตัดสินใจเลือกวิทยาลัยเพื่อศึกษาต่อ การเตรียมตัวเข้าทำงาน การสมัครงาน การฝึกงาน แนวทางการศึกษาต่อในระดับสูง แนวทางแห่งความสำเร็จ วิธีการทำให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับ และวิธีการเข้าใจและยอมรับตนเอง

เอกสารและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้ พบว่า ปัญหาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษามีการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามระบบจริง และมีปัญหาการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน คล้ายคลึงกัน ซึ่งถ้าผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนางาน การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะต้องสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริง และครอบคลุมทุกประเด็นปัญหา และหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อผู้เรียน